

[REDACTED]

INLICHTINGEN-BULLETIN NR.: 47/97
(4 december 1997)

Regio Midden Oosten algemeen	-Voorgestelde aanpassing Amerikaanse dreigingsanalyse
Irak	-Aanpassing van resolutie 986 'olie-voed-voedsel'
Rusland	-Troepen in de enclave Kaliningrad onder de Baltische Vloot
	-President [REDACTED] over kernwapens
Litouwen	-Defensiebudget voor 1998 aanzienlijk verhoogd
Angola	-UNITA verder in het nauw
Democratische Republiek Congo	-Toename spanningen binnen [REDACTED] regime

REGIO MIDDEN OOSTEN ALGEMEEN

Voorgestelde aanpassing Amerikaanse dreigingsanalyse

In Washington D.C. werd op 1 december jl. door de *U.S. National Defense Panel (NDP)* een uitvoerige studie vrijgegeven ("*Transforming Defense. National Security in the 21st Century*"). Het NDP is een eerder dit jaar door het Congres ingesteld adviesorgaan dat opdracht kreeg de veiligheidsbehoefte van de Verenigde Staten te onderzoeken. In het NDP-document wordt een aanpassing van de huidige Amerikaanse dreigingsanalyse als hoogst noodzakelijk beoordeeld. Volgens het NDP dient het huidige, vrij recente, uitgangspunt dat de Verenigde Staten twee (omvangrijke) zogenoemde regionale oorlogen tegelijkertijd moeten kunnen voeren onmiddellijk te worden verlaten. In deze opvatting van "twee regionale oorlogstheaters" is de grootste zorg van de Amerikaanse militaire planners de mogelijkheid van een regionaal conflict met een centrale rol van één of meer zo aangeduide "risico"-landen. Hierbij wordt primair gedacht aan Iran in de regio Midden-Oosten naast Noord-Korea in Azië. In de "regionale" opvatting worden Rusland en de VR China door de Verenigde Staten niet als militaire rivalen beoordeeld, maar wel beschouwd als landen die in staat zijn tot, wat wordt genoemd, militaire uitdagingen in hun regio's. [Overigens ziet ook Rusland een dreiging in lokale conflicten in de directe nabijheid van zijn grenzen. Dit blijkt uit het nieuwe Russische Nationale Veiligheidsconcept dat in mei jl. is aanvaard.]

Het NDP komt tot de conclusie dat de uitgangspunten van het moeten (kunnen) voeren van twee regionale oorlogen op hetzelfde moment niet reëel is en bovendien leidt tot het instandhouden van niet direct noodzakelijk grote troepenaantallen. Het NDP erkent de (potentiële) dreiging die bijvoorbeeld Iran in het Golfgebied uitoefent, maar stelt dat een enkele strategie ruim tegemoet komt aan de brede veiligheidsbehoefte. Gegarandeerde, voortdurende militair-technologische superioriteit moet hiervoor de basis vormen. Het Amerikaanse ministerie van Defensie dient

[REDACTED]

in het formuleren van haar veiligheidsbehoefte echter meer rekening te houden met nieuwe typen dreigingen die zich in de volgende eeuw kunnen gaan voordoen, aldus het NDP. Wat dit betreft worden door het NDP onder meer gesignaleerd: proliferatie van massavernietigingswapens en van ballistische raketsystemen; internationaal terrorisme c.q. terroristische groepen die zich kunnen gaan bedienen van massavernietigingswapens, "information warfare" en het bedreigen van strategische voorraden (mineralen e.d.). Het NDP concludeert dat deze, veelomvattende, dreiging zich voornamelijk voordoet in de regio Midden Oosten.

IRAK

Aanpassing van resolutie 986 'olie-voor-voedsel'

De secretaris-generaal van de VN, [REDACTED], heeft een beroep gedaan op de Veiligheidsraad om resolutie 986 aan te passen, zonder echter concrete voorstellen te doen. Het gaat om verlenen van toestemming aan Irak om meer olie te verkopen, Onder de huidige regels is Irak geoorloofd voor US \$ 2 miljard olie per half jaar te verkopen en de opbrengsten te gebruiken voor het kopen van voedsel en medicijnen voor de Iraakse bevolking. De contracten hiervoor tussen internationale leveranciers en Irak worden door de VN nauwlettend gecontroleerd, voordat toestemming verleend wordt. Een VN-woordvoerder verklaarde dat Irak tot nu toe pas de helft van de toegestane levensmiddelen ontvangen heeft. [REDACTED] meent dat de huidige procedure moet worden onderzocht en dat de Veiligheidsraad diverse alternatieven moet bekijken om de doelmatigheid van de hulp aan het Iraakse volk te verbeteren. Irak heeft ingestemd met een verlenging van het 'olie-voor-voedsel'-programma, maar heeft tegelijkertijd aangegeven dat dit programma niet als vervanging mag dienen voor het opheffen van de sancties. Irak heeft bij monde van Minister van Buitenlandse Zaken [REDACTED] gevraagd het leverantiesysteem te reorganiseren. De Verenigde Staten zijn geen voorstander van een uitbreiding van resolutie 986, omdat dit overkomt als een concessie aan [REDACTED]. Bovendien blijkt uit inlichtingen dat Irak op illegale wijze steeds meer olie exporteert, waaraan zij ongeveer US \$ 17 miljoen per maand verdient.

Rusland is wel een voorstander van een aanpassing van genoemde resolutie. Moskou voelt zich gesterkt in zijn opstelling aangezien het zich twee weken geleden met de succesvolle bemiddeling een prominente rol heeft verschaft in de ontwikkelingen rond Irak. Illustratief is een opmerkelijk artikel van de hand van de Russische onderminister van Buitenlandse Zaken voor Midden-Oosten Aangelegenheden, [REDACTED] in het internationaal gezaghebbende arabischtalige dagblad *al-Hayat* (verschijnt in Londen). Volgens [REDACTED] wordt de Russische bemoeienis met de kwestie-Irak ingegeven door bovenal geo-strategische overwegingen: door de nabije ligging veroorzaakt instabiliteit in het Midden-Oosten bezorgdheid in Rusland.

De Veiligheidsraad zou voor het einde van deze week een beslissing moeten nemen over eventuele aanpassing van resolutie 986.

RUSLAND

Troepen in de enclave Kaliningrad onder de Baltische Vloot.

Deze week is de resubordinatie (per 1 september jl.) van de Russische landstrijdkrachten in de enclave Kaliningrad (i.c. het 11e Leger) aan het Militair District Leningrad (LEMD) beëindigd. Per 1 december jl. valt de formatie onder de Baltische Vloot. Eerder was al duidelijk geworden dat de resubordinatie aan het LEMD een tijdelijke maatregel was en dat de troepen op termijn onder de Baltische Vloot zouden komen te vallen. Opmerkelijk is echter dat het Russische Ministerie van Defensie eerder sprak over november 1998 als overgangsdatum. Er zijn geen mededelingen gedaan over waarom de maatregel bijna een jaar eerder dan gepland, is doorgevoerd. De resubordinatie is, mede afgaande op opmerkingen van de Bevelhebber van de Baltische Vloot, mogelijk een stap in de richting van de vorming van een Territoriaal Commando in het Noord-Westen van Rusland. [Vide Inlichtingenbulletins 32/97 en 36/97.]

Onderdeel van de beoogde militaire hervormingen is om in de loop van 1998 op basis van de 8 huidige Militaire Districten 6 Territoriale Commando's op te richten, waarbij de aldaar te creëren interservicecommando's alle troepen in een bepaald gebied onder bevel krijgen en de meeste bevelstaken van de opperbevelhebbers van de krijgsmachtdelen overnemen.

gaf te kennen dat de ervaringen die tot nu toe in de enclave Kaliningrad op het gebied van militaire hervormingen zijn opgedaan voor de gehele Russische strijdkrachten van nut kunnen zijn. Mogelijk beoogt men met de versnelde doorvoering van de resubordinatie van het 11e Leger te laten zien dat de uitvoering van de plannen voor militaire hervormingen op voortvarende wijze ter hand wordt genomen.

President over kernwapens.

Hoewel President deze week bij zijn uitspraak over een eenzijdige reductie van het strategische nucleaire arsenaal met 1/3 niet refereerde aan concrete aantallen gevechtskoppen, valt aan te nemen dat hij op een verdere vermindering doelde van het totale aantal koppen dat Rusland volgens START-2 mag aanhouden, ofwel 3.000-3.500 koppen. Met deze reductie zou Rusland op een hoeveelheid gevechtskoppen van 2.000-2.300 uitkomen. uitspraak zou volgens zijn woordvoerder dienen te worden geïnterpreteerd als een mogelijk voorstel in het kader van een toekomstig START-3.

Overigens zal door geldgebrek de Russische strategische bewapening vrijwel zeker ook zonder extra reducties onder de START-2 plafonds komen. Zoals bij eerdere gelegenheden door de MID is gerapporteerd, bereiken veel oudere systemen na 2000 het einde van hun operationele levensduur en is er geen zicht op vervanging.

Het is niet uitgesloten dat uitspraken koren op de molen zullen zijn van de door nationalist en communisten gedomineerde Doema, die tot op heden ratificatie van START-2 tegenhoudt. Mogelijk zal de Doema de gelegenheid te baat nemen om uitlatingen te beschouwen als een verdere uitholling van het Russische defensiepotentieel. Derhalve komen uitspraken een snelle ratificatie door de Doema van START-2 waarschijnlijk niet ten goede.

LITOUWEN

Defensiebudget voor 1998 aanzienlijk verhoogd

Het parlement van Litouwen heeft afgelopen week de ontwerpbegroting voor 1998 goedgekeurd. In vergelijking met 1997 is voor 1998 voor het defensiebudget een verhoging met 46% voorzien. Omgerekend is dat voor 1998 een bedrag van 119 miljoen dollar in vergelijking met een bedrag van 81 miljoen dollar wat in 1997 voor defensie was uitgetrokken. Tevens wordt er nog een aanvullend bedrag van 38 miljoen dollar, afkomstig van verschillende leningen, uitgetrokken voor de aankoop van militair materieel. Het totale defensiebudget vormt dan 1,5% van het verwachte BBP voor 1998.

Rekening houdend met een voor 1998 te verwachten inflatie van 6%, is de verhoging van het defensiebudget relatief groot. De regering geeft hiermee opnieuw een signaal dat het ernst maakt met het investeren in een kwalitatief betere krijgsmacht met het oog op het eventueel toekomstig toetreden tot de NAVO.

ANGOLA

UNITA verder in het nauw

De Angolese onafhankelijkheidsbeweging UNITA wordt meer en meer in het nauw gedreven. De ingestelde VN-sancties hebben UNITA verder van de buitenwereld afgesneden. UNITA-zegslieden geven wel aan dat men zich nog voor het vredesproces inzet, maar de praktijk wijst anders uit. Het overdragen van bestuur aan de overheid en de demobilisatie van haar troepen gaat traag. Ook de VN-sancties hebben daaraan niets gewijzigd. Er is een afspraak tussen president [REDACTED] en [REDACTED] voor een ontmoeting later deze maand, waarbij de datum nog niet vaststaat. Deze ontmoeting zou in de Angolese hoofdstad Luanda moeten plaatsvinden, maar [REDACTED] lijkt daar niet erg mee ingenomen, omdat hij volgens UNITA zijn leven daar niet zeker zou zijn. Zelfs al zou de ontmoeting doorgaan, dan nog moet worden betwijfeld of deze veel zou opleveren.

UNITA lijkt bereid te zijn tot de overdracht van diamantmijnen in de provincie Lunda Norte aan de Angolese regering. De Angolese strijdkrachten (FAA) voeren de druk sterk op en schijnen UNITA de afgelopen maand vrijwel geheel te hebben verdreven uit het mijnbouwgebied aan de westelijke oever van de Chicapa rivier, waardoor UNITA werd gedwongen zich naar de iets westelijker gelegen Luele rivier terug te trekken. Volgens de FAA zou UNITA zich daar groeperen voor een tegenaanval. UNITA ontkent dit en beschuldigt de FAA van het zoeken naar een voorwendsel om verdere aanvallen uit te voeren. De overeenkomst tussen UNITA en de regering omtrent het mijnbouwgebied van Cuango is volgens UNITA-zegslieden hiermee geschonden. Afsproken was dat UNITA het bestuur van het Cuango gebied aan de regering zou overdragen in ruil voor het recht de diamantmijnen te ontginnen tot eind december dit jaar. Beide partijen zijn hiervoor echter verantwoordelijk. UNITA bekijkt nu of het mogelijk is een gebied langs de veel westelijker gelegen Cuanza rivier te consolideren in ruil voor het volledig opgeven van Cuango. De FAA oefent grote druk uit om de diamantrijke gebieden van Lunda Norte in handen te krijgen. UNITA zou er mogelijk de voorkeur aan geven zich onder deze omstandigheden uit

[REDACTED]

dit gebied terug te trekken en ergens anders de ontginning van diamanten voort te zetten. Het gebied langs de Cuanza rivier is echter niet bijzonder rijk aan diamant. Geschat wordt, dat hier slechts 5% van de hoeveelheid diamant van het Cuango gebied in de grond zit. Hier staat tegenover, dat de Cuanza rivier veel dichterbij het UNITA hoofdkwartier in Andulo ligt.

UNITA verliest langzaam maar zeker terrein. De FAA verdrijft de beweging steeds meer uit de overgebleven, door UNITA gecontroleerde, gebieden. Het opgeven van het diamantgebied van Cuango betekent een verlies aan inkomsten waardoor ook minder wapens kunnen worden aangeschaft. Door de opgelegde VN-sancties komt UNITA ook internationaal steeds meer geïsoleerd te staan. [REDACTED] die na de door UNITA verloren verkiezingen van 1992 de post van vice-president van Angola afwees, dreigt nu steeds sterker het onderspit te gaan delven in de strijd tegen [REDACTED]. Ook de komende besprekingen tussen beide leiders zullen waarschijnlijk niet veel opleveren voor UNITA. [REDACTED] is niet langer in een positie om zware druk uit te oefenen en zal steeds meer water bij de wijn moeten doen. [REDACTED] zal ongetwijfeld doorgaan de druk op UNITA op te voeren. Daarbij is de kans om de beweging als politieke factor te elimineren steeds meer aanwezig. Het is de vraag, in hoeverre [REDACTED] nog bereid zal zijn Savimbi als politiek tegenstander te accepteren.

DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO

Toename spanningen binnen Kabila's regime

De situatie in de DRC blijft instabiel en veroorzaakt een groeiend aantal speculaties over [REDACTED] toekomst als president. De belangrijkste bedreiging voor het regime is de machtsstrijd tussen de drie belangrijkste stromingen binnen de AFDL, de Katangezen, Kasaiënen en Tutsi's. [REDACTED] lijkt er steeds vaster van overtuigd te raken, dat zijn tegenstanders zich opmaken hem af te zetten, zodat hij weinig mensen meer vertrouwt en steeds sterker geïsoleerd raakt.

De spanning binnen [REDACTED] regime nam verder toe na de arrestatie van [REDACTED] Chef Staf van het leger en veiligheidsadviseur van [REDACTED] en mede-oprichter van de AFDL, [REDACTED] bevrijdingsalliantie. [REDACTED] wordt ervan beschuldigd contacten te hebben met verzetsgroepen in het oosten van de DRC en met leden van het voormalige regime van [REDACTED]. [REDACTED] is na [REDACTED] de voormalige Chef Staf van de AFDL, al de tweede mede-oprichter van de AFDL die het veld moet ruimen, waarmee ontmanteling van de alliantie in feite in gang lijkt te zijn gezet.

[REDACTED] lijkt er kennelijk naar te streven de machtsverhoudingen in Kinshasa te wijzigen. Hij probeert de dominante positie van de Tutsi's in zijn regering te verminderen, evenals de invloed vanuit Rwanda en Oeganda. Een mogelijke reden voor het toegenomen wantrouwen tegen Tutsi adviseurs in de regering kan liggen in het feit, dat de verhouding met Rwanda inmiddels ook iets lijkt te zijn bekoeld. De Rwandese vice-president en minister van defensie [REDACTED] heeft onlangs zijn teleurstelling geuit over het gebrek aan succes bij de gezamenlijke pogingen van Rwanda en de DRC om de situatie in het grensgebied tussen beide landen te stabiliseren.

In de reorganisatie van [REDACTED] strijdkrachten wordt een steeds grotere rol toebedeeld aan Katangese soldaten. Werving van nieuwe rekruten vindt dan ook

[REDACTED]

hoofdzakelijk in Katanga plaats. Op deze wijze zal [REDACTED] militair steeds sterker worden en binnen enkele maanden in staat zijn iedere militaire oppositie binnen de DRC te weerstaan. Het ziet er naar uit dat tegenstanders van [REDACTED] haast zullen moeten maken als zij pogingen willen ondernemen hem af te zetten. Dat zou dan binnen enkele weken zijn beslag moeten krijgen. Het is niet erg waarschijnlijk dat [REDACTED] tegenstanders in staat zullen zijn in een dergelijke korte tijd een grootscheepse militaire operatie op te zetten en uit te voeren. Het valt evenwel niet uit te sluiten dat men in ieder geval binnen enkele maanden een poging waagt om bijvoorbeeld een beperkte actie tegen Kinshasa uit te voeren. Als [REDACTED] de huidige moeilijke periode overleeft zullen zijn kansen om zijn positie te versterken duidelijk toenemen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is evenwel de formering van een loyaal (Katangees) leger.